בס"ד

מרחשון תשפ"ה, 76 למדינת ישראל

<u>תזכיר חוק הרבנות הראשית לישראל (תיקון שינוי הרכב האסיפה הבוחרת והגדלת הייצוג הנשי בה), התשפ"ד–2024</u>

<u>נייר עמדה – סע' 8 לחוק הרבנות הראשית לישראל תש"מ-1980</u>[1]

<u>מבוא</u>

מסמך זה עוסק בתוספת לסעיף 8 לחוק הרבנות הראשית לישראל תשמ-1980 וטוען, כי לאור תקנות עבר והרקע ההיסטורי להקמת הרבנות הראשית, יש להחזיר לחוק את הדרישה כי על נציגי הציבור בגוף הבוחר **להיות בעלי עמדה חיובית למסורת ישראל ולהצהיר על כך בכתב**, כפי הנוהג בעבר.

<u>העקרונות העומדים בבסיס הרכב האסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים ומועצת הרבנות</u>

העקרונות היסודיים שעמדו בבסיס קביעת הרכב האסיפה הבוחרת הינם שניים: א. עקרון הרוב הרבני באסיפה הבוחרת[2]. ב. השתתפות נציגי הציבור, הרואים ברבנות הראשית סמכות וחפצים בהצלחתה, באסיפה הבוחרת.

בנייר זה נתייחס לעקרון השתתפות נציגי הציבור, הרואים ברבנות הראשית סמכות וחפצים בהצלחתה, באסיפה הבוחרת.

<u>'עמדה חיובית למסורת ישראל' והצהרה על כך בכתב, בתקנת חוק מועצת הרבנות הראשית (בחירות), תשכ"ג</u>

מייסוד הרבנות הראשית וקביעת הרכב האסיפה הבוחרת נקבע, כי נציגי הציבור חייבים להיות בעלי עמדה חיובית למסורת ישראל ואף יתנו הצהרה בכתב לוועדת הבחירות, שבה יאשרו את עמדתם החיובית האמורה.

הדבר בא לידי ביטוי בין השאר **ברשומות, קובץ התקנות 1465**, י"ז בתמוז תשכ"ג, 9 ביולי 1963:

חוק מועצת הרבנות הראשית (בחירות) (הוראת שעה), תשכ"ג—1963

4. (א) מועצת הרבנות הראשית תיבחר על ידי, אסיפה בוחרת בת 125 חברים והם:

(1) 75 רבנים שייבחרו או יתמנו לכך כמפורט בתקנה 5.

(2) 50 נציגי המוסדות המקומיים שייבחרו או יתמנו לכך כמפורט בתקנה 9...

9. (א) 50 נציגי המוסדות המקומיים כאמור בתקנה 4 (א)(2) יהיו —

(1) ראש העיריה של כל אחת מ־10 העיריות הגדולות במספר תושביהן...

[1] נכתב ע"י הרב יעקב יקיר והרב יאיר קרטמן, מנהלי תחום במרכז יכין

[2] להרחבה: נייר עמדה, תזכיר חוק הרבנות הראשית לישראל (תיקון שינוי הרכב האסיפה הבוחרת והגדלת הייצוג הנשי בה), התשפ"ד–2024 סעיף 7(8) ועדת חוקה חשוון תשפ"ה. יקיר.קרטמן.

02-6509111 | yachin.org.il | merkazyachin@gmail.com

(2) ראש המועצה הדתית שבכל אחת מ־10 העיריות הגדולות במספר תושביהן...

(3) 11 נציגים שייבחרו בכנס ראשי העיריות... וראשי המועצות המקומיות, ו־4 נציגים שייבחרו בכנס ראשי המועצות האזוריות.

(4) 11 נציגים שייבחרו בכנס ראשי המועצות הדתיות שבעיריות... ושבמועצות המקומיות, ו4 נציגים שייבחרו בכנס ראשי המועצות הדתיות שבמועצות האזוריות...

(ג) כל נציגי המוסדות המקומיים האמורים בתקנת־משנה (א) חייבים להיות בעלי עמדה חיובית למסורת ישראל וכל אחד יתן הצהרה בכתב לועדת הבחירות שבה אישר עמדתו החיובית האמורה.

הנה כי כן, בסעיף 9 פיסקה ג, לתקנת חוק מועצת הרבנות הראשית (בחירות), נקבע מפורשות, כי נציגי הציבור החברים באסיפה הבוחרת חייבים להיות בעלי עמדה חיובית למסורת ישראל. הוראה זאת נובעת מהעיקרון הקובע כי דווקא מי שמכיר באוטוריטה של הרבנות וחפץ בהצלחתה הוא הראוי להשתתף במינוי הרבנים הראשיים ומועצת הרבנות.

<u>דיון על השמטת הדרישה ל'עמדה חיובית למסורת ישראל' במליאת הכנסת</u>

בישיבה המאתיים ושמונים של הכנסת השביעית[3], בדיון בחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית, התייחס חה"כ אברהם ורדיגר להשמטת הדרישה למינוי נציגי ציבור בעלי עמדה חיובית למסורת ישראל לאסיפה הבוחרת, מלשון הצעת החוק:

"אך העיקר הוא בסיפא. בחלק זה יש לדעתי מלכודת, כי **מציעים לנו מספר לא מבוטל של נציגי ציבור שתפקידם יהיה עיסוק בבעיית הקמת רבנות, והם פטורים מכל יחס חיובי לערכי המסורת ותורתנו. זה איננו כמו בעבר. בעבר היה כתוב ברורות בחוק, כי כל נציגי הציבור חייבים להיות בעלי עמדה חיובית למסורת ישראל, וכל אחד ימסור הצהרה ככתב לוועדת הבחירות שבה אישר עמדתו החיובית האמורה**. מדוע איפוא, אדוני שר הדתות, היה צורך שלא לכלול פיסקה זו בחוק? ...**אני מציע לכנסת לתקן דבר זה ולהחזיר לחוק פיסקה זו שהיא הגיונית ומחוייבת המציאות**; כי לא ייתכן שמי שעמדתו איננה חיובית למסורת ישראל יטול חלק כחבר האסיפה הבוחרת את רבני ישראל"

<u>מינוי רבנות ממלכתית בקליפת אגוז</u>

מעמדה של הרבנות הממלכתית במדינת ישראל הוא פועל יוצא של תפיסת עולם ביחס למודלים שונים של יחסי דת ומדינה, בדגש על ייחודה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. לתפישתו של הרב קוק מייסדה של הרבנות הראשית לישראל, הרבנות הממלכתית תפקידה עיצוב פניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, וחשיפת נקודת היהדות בתוך ייעודי החול של המדינה. את חשיבותה של הרבנות ניסח הרב קוק באמירתו: "הרי שאלת הרבנות היא ממש שאלת החיים לאומתנו".

[3] ביום חמישי, כ"ג אדר תשל"ב (9 מארס 1972) בדיון בחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב - 1972 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

02-6509111 | yachin.org.il | merkazyachin@gmail.com

הנגזרת המעשית של תפיסת הרב קוק היא, שהגדרת הרבנות חורגת מהגדרתה כמערכת לסיפוק שרותי דת, והיא עולה לכדי הגדרתה כרשות אוטונומית תרבותית, מנהיגה ומתוות דרך. עקרון זה מוליד את הצורך בהרכב גוף ממנה בעל גישה חיובית לייעודה של הרבנות.

עקרונות אלו משתקפים גם בדברים שכתב הוגה רבני מרכזי נוסף, הרב סולוביצ'יק[4], ביחס להרכב הגוף הממנה רבנים: "אם **משרת הרבנות קשורה באופן בלעדי בהוראה, דין והרבצת תורה**, אז לא תחול ההלכה של 'אין ממנים פרנס על הציבור אא"כ נמלכים בציבור' לבחירת רב, **ומנוי לרבנות נכנס בגדר מינוי סנהדרין או דיינים סתם שמבוצע מלמעלה למטה**... אולם אם רבנות באה לידי ביטוי בפונקציות חברתיות פוליטיות (דאגה לצרכי הכלל, חסד, צדקה, יצוג וכיוצא בזה) אז **הרב אינו רק מורה הוראה ודיין צדק, אלא גם פרנס ומינויו זקוק להסכם הקהל**. למותר להדגיש כי תולדות הרבנות אישרה את ההגדרה השנייה. הרב היה לא רק מורה צדק אלא גם רועה נאמן של קהילתו... עכ"פ כל החקירה הזו אין לה שייכות לאיסור בנוגע להתערבות ה'רשות' בבחירת רב ולהיבחרות לרבנות בכחה של מלכות. כאשר הרמב"ם מציין את המלך כממנה דיינים הוא מתיחס להולך בדרכי ה', תלמיד חכם ומוקיר רבנן, ולא **'שררה' שאיננה מכיר באוטוריטטה של התורה ובעצמו איננו שומר מצוות איש רשות כזה אסור לערב אותו במינויים דתיים**...".

<u>המלצות</u>

לאור העיסוק המחודש בהרכב קבוצת נציגי הציבור באסיפה הבוחרת, אנו מציעים להחזיר עטרה ליושנה. הצלחת הרבנות והרמת קרנה תלויות בכך, שהמינויים לרבנים הראשיים ולמועצת הרבנות ייעשו לשם שמים, בצורה ענייינית ולתועלת. נראה לומר, כי דווקא נציגי ציבור המכבדים את התורה וחפצים בהצלחת הרבנות יוכלו לפעול בדרך זו.

אנו מציעים אפוא כי, בסעיף 8 לחוק העיקרי, לפני כל סעיפי המשנה 1-8 יצוין (א) וכמו כן יתווסף סעיף (ב) בו יאמר:

"כל נציגי הציבור האמורים בסעיף (א) חייבים להיות בעלי עמדה חיובית למסורת ישראל וכל אחד יתן הצהרה בכתב לועדת הבחירות שבה אישר עמדתו החיובית האמורה".

[4] חמש דרשות עמ' 122.

02-6509111 | yachin.org.il | merkazyachin@gmail.com